

állunk akkor is, ha reménytelennek tűnne fel ez a küzdelem. Most leszünk igazán magyarok. De erre a nagy helytállásra minden magyarnak fel kell készülnie. Minden magyarnak készen kell állnia, lelkiekben, szellemiekben, imádságaiban, egész szívvel és minden erejével egyet akarni csupán. Csak így tudjuk bizonyítani, hogy a mi fajtánk sem csökevény, nem méltatlan utód, de olyan nép, amely vagy szabadon él hazájában, vagy — ha kell — hát meghal érte.

Ez jelenti ma a magyarságtudatot s ennek kell áthatnia minden magyar nevelő lelkét! Erre neveljük ma minden erőnkkel, szívünknek minden dobbanásával a reánk, gondjainkra bízott magyar ifjúságot!

A helyesírás fokozása.

„Nyelvében él a nemzet.“

A helyesírás tudása az intelligencia, azaz a tanultság és a műveltség fokmérője. — Milyen elszomorítók és szégyent ébresztők a helyesírási hibáktól hemzsegő igazolványok. A falusi vagy kültelki üzletek kirakataiban elhelyezett hirdetések sokszor elszomorítók, vagy nevetségesek. Egy alkalommal megtörtént, hogy olvasom... „régí képek eladó“. Gondoltam elmegyek megnézni, mert régi festmények érdekelnek s kisült, hogy gépek és gép alkatrészek voltak eladó. — Egy piaci bódén ezt a felírást olvastam: „Egyél magyar sajtót.“ Hosszú „ó“-val a sajtót. — A szerelőtől a számlát így kaptam: „Gát“ javítása... „Kád“ helyett, ennyire feleserélte a kemény és lágy mássalhangzókat. Nem is merek szólni a múlt idő; a parancsoló mód; a „val, vel“ hasonulása, a kemény és lágy mássalhangzók egymáshoz kerüléséről. Jól ismerjük ezeknek megtanítási nehézségeit és sajnos gyors elfelejtését és ennek következtében a kevés iskolát végzett felnőtteknél bekövetkező tudatlanságot.

A helyesírás tudása részben sok gyakorlás eredményeképpen, emlékezeti munka, később már gépies tudás, mely nem igényel nagyobb gondolkodást, másrészt tárgyi tudást kíván, hogy kétes esetekben, a szabály, — amelyre sok példa alapján jött rá a gyermek, — adjon útmutatást, felvilágosítást.

A helyesírás tanításánál különösen nagy figyelmet kell fordítani a különböző típusú gyermekekre, ép azért ne gondoljuk, hogy 90%-ban biztos az, hogy a másolási feladat könnyebb a gyerekeknek, mint a tollbamondás, mert a látó típusú gyermek jobban szeret másolni, de a halló típusú előnyt ad a tollbamondásnál. — Nekem ez a könnyebb. Különösen tavaly vettem ezt

észre, 2 növendékem állandóan tollbamondást kért. Kérdésemre azt felelték, jobb, ha hallom a szavakat, mintha a táblán nézni kell a szöveget. Ép ezért a másolást is mindég hangosan elolvastam, sőt eleinte, egy-egy nehezebb szót, éppen a leggyengébb íróval íratom a táblára. Ilyenkor ő is jobban figyel, az osztály is lesi, lesz-e hiba, ha van, — nagy a buzgalom, igyekvés, ki javíthatja ki. Ilyenkor azt mondom, most már lehetetlen hibásan írni s valóban ritkán fordul elő helyesírási hiba a gondosan előkészített feladatban, mert ne feledjük „jobb megelőzni, mint javítani a hibát.“

A lelkiismeretes tanító minden alkalmat felhasznál a helyesírás tudás fokozására, mert a helyesírás tökéletes elsajátításához, — különösen a helyesírási érzékkel nem rendelkező gyermeknek — a helyesírás és nyelvi-magyarázat órák nem elegendők.

Helyesírást tanítok az „Írás“ órán is, amikor olyan szavakat íratok egymás után, melyek írásmódja az értelme, vagy a nyelvtani szabály szerint változik. Pl.: kelet, kellett, kel, kell, látunk, láttunk, néz, nézz! fülel, füllel, makkal, mákkal, öt, öt, róka, rokka, foka, foga, makk, mag, stb. Sőt az emlékezetben tartás megkönnyítése érdekében nem csak alkalmaztatom a szót, hanem lehetőleg szemléltetek hozzá, vagy rajzolok, hogy a két szó közti különbség érzékelhető legyen. Ha felrajzolok egy halat és egy gyerekfejet két elálló füllel, vagy egy órát és valakinek az orrát, akkor már nem felejtik el, melyik szót, hogyan kell írni.

Fogalmazási feladataikból állandóan kijegyzem a közöshibákat s ezek közül legalább kettőt-hármat alaposan megbeszélünk s valamennyi növendék beírja házi füzetébe emlékeztetőnek, hogy ezt a szót már nem szabad elhibázni, nem szabad ezen szó helyesírását elfelejteni.

Besz. ért. gyak. órán, olvasmány tárgyalásnál, a vázlat-szavak felírásánál a gyermekeket kérdem, hogyan hangzik, mire kell ügyelni, hogyan írom ezt, vagy azt a szót? II. osztályos növendékeim pl. az új évi vers felírásakor egészen pontosan, tollbamondták a következő, aránylag nehéz szavakat: barátságot, — egészséget, — mindnyájunknak, — tartsd, meg! — add vissza! Természetesen szabályt még nem tudnak, de a pontos kijtés megadja a tudást.

Az olvasás órát is beállíthatom a helyesírás szolgálatába. Olvasás gyakorlásakor, erősen hangsúlyozva, szótagolva, lassan olvastatom azokat a szavakat, amelyeket nem a kiejtés szerint írunk, hanem amelyeknél a szóelemzés esetei fordulnak elő. Pl.: fog-ta, ront-ja, tud-ja, tanít-sa! kard-juk, ját-sz-on, hat-szor, el ne veszít-sel! stb. Felsőbb osztályokban még a szavakat is megkérdezném és a nehéz szavak gyűjteményébe beíratnám. — Néha, haloványan, aláhuzatom a tárgyalt olvas-

szes nehéz, vagy furfangos szót s azokat leíratom házi feladatul. A következő olvasási órán ezeket a szavakat, vagy legalább néhányat felíratok a táblára a gyenge helyesírású tanulókkal és ha elhibázták, újra feladom ezen szó írásának gyakorlását.

Mindenki tapasztalhatta, hogy jól olvasó növendékek általában jobban, helyesebben írnak és fogalmaznak, mint a rossz és gyenge olvasók, mert sokkal pontosabb emlékezetük van a szóképekről. Ezért a helyesen írni tudás legfőbb fejlesztőjének az olvasási készség fokozását és minél magasabb szintre való emelését tartom. Egyik törekvésem, hogy minél előbb elérjék második osztályos növendékeim az értelmes, a hangsúlyos, sőt szép olvasás fokát; de a helyesírás érdekében minden olvasás órán szótagolva is olvastatok, hogy a gyermekeknek alkalmuk legyen minden szót, minél figyelmesebben megnézni és a szó helyesírási képét pontosan emlékezetbe vésni. Ilyenkor gyakran előfordul, hogy egyik-másik gyermek ezt feleslegesnek találja, sőt esetleg szóvá is teszi, hogy ez nagyon unalmas, hiszen már jól tudnak olvasni. Ilyenkor evvel a kis elégedetlen és beképzelt gyerekekkel felíratok a szövegből egy különösen nehéz szót, melyet valószínűleg elhibáz. Ekkor látja, hogy e szó helyesírását nem tudja, hogy a lassú olvasás a helyesírás megtanulását célozza.

Harmadik—hatodik osztályban nagyon jó eredményre vezet, ha a nyelvtani anyagnak megfelelően egy-egy nagy méretű helyesírási szemléltető táblát készítünk s ha van az osztályban elegendő üres fal, állandóan kifüggeszthetjük, ha nincs helyünk, legalább arra az időre tegyük ki, míg erről az anyagról tanítunk, vagy amilyen hiba gyakran előfordul.

Pl. Mult idő: „t“ vagy „tt“		S alatta szavak gyűjteménye, melyekhez hozzáírhatunk zárójelbe mást jelentő szót.
I. Kért, rendelt, tanult, aludt, elfáradt, stb.	II. Látott, nézett, nézet szedett kapott, adott, stb. (adót)	

Parancsoló mód: „j“, vagy hasonulás.

I. Tanulj!	II. Nézz!	III. Siess!
Szedj!	Vigyázz!	Süss!
Védj!	Érezz!	Szólítsd!
Pihenj!	Szedd!	Bontsd!
Számo” stb.	Add! stb.	Ébressz fel! stb.

Mód: “ (kötőhang a, e)

Széles-(e)-n
Érvényes-(e)-n
Csendes-(e)-n
Gyors-(a)-n
Hasznos-(a)-n

A feladataikban előfordult hibás
szavakkal állandóan bőví-
hetjük a gyűjteményt.

A „val, vel“ hasonulása.

Könyv-vel,	(könyvel)	tiszt-tel	(tisztel)
Föld-del,	(földel)	vaddal.	

Igekötők: meg, be, le, föl, ki, át, rá stb.

Megtanulom, Tanuld meg!
Bejön, Jöjjön be!
Fölhoz, Hozzak föl?
Kihoz, Hozzon ki? stb.

Melléknév fokozás: „bb“, „leg bb“.

Legszébb, leghosszabb, legrosszabb, legkisebb, leggyorsabb.
Kemény-lágy mássalhangzók találkozása.

Mosdik, imád-kozik, vas-golyó, azt stb.

Természetesen a gyűjteményt alkalmasszerűen állandóan bőví-
hetjük, a gyerekek feladataiban előforduló hibák kiküszöbölé-
sével.

Iparkodjunk anyanyelvünket, nemcsak a szókincs gyara-
pításával, hanem a helyesírási készség fokozásával olyan magas-
latra emelni, hogy a sok gyakorlás, a sok szószemlélet és ezek
alapján szerzett nyelvtani tudás segítségével, a gyermek írás-
készsége biztos és maradandó legyen, mert, ha elvész nyelvünk,
— elvész nemzetünk is.

Milyen megnyugvással hallottuk a visszaszerzett Felvi-
dék kis magyarjainak nyelvi készségét, — adja a jó Isten, hogy
Erdélyben is ily örömteli legyen meglepetésünk! Felvidéki
tanító testvéreink az elnyomatás és ellenőrzés dacára, olyan jó
nyelvtudású magyarkákat tudtak nevelni, annál inkább kell
nekünk erre törekedni, kik szabad magyar földön alapozhatjuk
meg hazánk újabb ezer évét.

Barabás Ilona.

a szél is
igánykereket.